

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia

Názov predmetu: Seminár zo slovenského jazyka a literatúry – voliteľný predmet

Stupeň vzdelania: ISCED – nižšie sekundárne vzdelávanie

Ročník: deviaty

Časový rozsah výučby: 1 hod týždenne / 33 hodín ročne

Forma štúdia: denná

Vyučovací jazyk: slovenský

Charakteristika predmetu

Predmet seminár zo slovenského jazyka a literatúry je zaradený do vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia. Jazyk sa vníma ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka, ktorý je predpokladom pre ďalšie vzdelávanie. Jazyk je znakom národnej a individuálnej identity, prostriedkom komunikácie a profesionálnej realizácie ako aj prostriedkom na vyjadrovanie citov a pocitov. Vysoká úroveň jazykovej kultúry je základným znakom všeobecnej vyspelosti absolventov základných škôl. V predmete seminár zo slovenského jazyka a literatúry sa do popredia kladie rozvoj komunikačných schopností žiakov. Zdôrazňuje sa chápanie jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi, čoho výrazom je preferovanie rozvoja komunikačných kompetencií v rámci komunikačno-zážitkového modelu vyučovania slovenského jazyka a literatúry. Najväčší akcent sa kladie na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť argumentovať ap.

Ciele vyučovacieho predmetu

- poznávať jazyk ako bohatý a mnohotvárný prostriedok, ktorý slúži k získavaniu a odovzdávaniu informácií, k vyjadrovaniu vlastných postojov a názorov
- poznávať základné pravidlá medziľudskej komunikácie daného kultúrneho prostredia a nadobúdať pozitívny vzťah k jazyku v rámci interkultúrnej komunikácie
- rozvíjať vzťah k slovesným umeleckým dielam, k vlastným čitateľským zážitkom, formovať pozitívny vzťah k literatúre a k ďalším druhom umenia vychádzajúcich z umeleckých textov
- rozvíjať vedomie jazykovej príslušnosti k istému etniku, pocitu jazykovej príbuznosti a spolupatričnosti s inými etnikami
- získať hlbšie teoretické poznatky a zvýšiť jazykovú kultúru písomných i ústnych prejavov
- prakticky precvičovať gramatické javy, prehľbovať rozvoj čitateľských a interpretačných zručností

KLÚČOVÉ KOMPETENCIE

Poznávacie (kognitívne) kompetencie

Kompetencia: používať kognitívne operácie

Kompetencia: učiť sa sám aj v skupine

Kompetencia: kriticky myslieť

Kompetencia: formulovať a riešiť problémy

Kompetencia: tvorivo myslieť

Komunikačné kompetencie

Kompetencia: tvoriť, prijímať a spracovávať informácie

Kompetencia: vyhľadávať a sprostredkovať informácie

Kompetencia: formulovať svoj názor a argumentovať

Kompetencia: verbálne a neverbálne vyjadriť vôľu a city

Interpersonálne (sociálne) kompetencie

Kompetencia: akceptovať skupinové hodnoty

Kompetencia: tolerovať odlišnosti jednotlivcov i skupín

Kompetencia: spolupracovať s jednotlivcami aj skupinami

Kompetencia: vžiť sa do pocitov a konania inej osoby

Intrapersonálne (osobnostné) kompetencie

Kompetencia: vytvárať a reflektovať vlastnú identitu

Kompetencia: vytvárať vlastný hodnotový systém

Kompetencia: regulovať svoje konanie a chrániť vlastný život

OBSAH PREDMETU

I. Zamerať svoje čítanie podľa potreby

Vybrať text na základe znalostí informačných prameňov, podľa komunikačného zámeru a podľa danej situácie.

II. Pochopiť obsah textu

Vyvodiť explicitné a implicitné informácie z vecného aj umeleckého textu.

Porozumieť významu slov v umeleckých a vecných textoch.

Overiť si význam slova.

Prerozprávať obsah umeleckého a vecného textu na základe chronologickej alebo logickej postupnosti.

III. Pochopiť kompozíciu textu

Rozoznať a pomenovať časti vonkajšej kompozície textu.

Rozoznať a pomenovať časti vnútornej kompozície umeleckého textu.

IV. Pochopiť gramatickú formu textu

Vyhľadať prvky nadväznosti medzi slovami a skupinami slov, ktoré vyjadrujú významovú a gramatickú súvislosť medzi vetami, odsekmi, časťami výpovedí.

Určiť syntaktické zloženie viet.

Pochopiť a vysvetliť funkciu slovných druhov a ich gramatických kategórií v umeleckom a vecnom texte.

V. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum

Sformulovať cieľ a tému písomného prejavu.

Vybrať vhodný slohový útvar/žáner v súlade s cieľmi písania.

VI. Organizovať text z hľadiska kompozície

Zostaviť osnovu, koncept.

Zoradiť motívy a myšlienky podľa časovej a logickej postupnosti.

Zoradiť motívy podľa fáz vnútornej kompozície umeleckého a vecného textu.

Prispôbiť formálnu úpravu textu vybranému žánru.

VII. Zosúladiť štýl textu s cieľom písania

Zosúladiť slovnú zásobu s cieľom komunikácie a využívať primerané stylistické prostriedky.

Overiť si v jazykových príručkách vhodnosť a správnosť použitých slov.

VIII. Štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia

Utvoriť jednoduché vety s rôznou modalitou a použiť interpunkčné znamienka.

Utvoriť jednoduché súvetia s rôznou modalitou a použiť interpunkčné znamienka.

IX. Používať informácie a textové pasáže z rozličných zdrojov

Vybrať a použiť slová, vety, textové pasáže z rozličných informačných zdrojov.

Vybrať a použiť údaje z grafov a tabuliek.

Vytvoriť graf a tabuľku.

X. Transformovať texty z jedného žánru do druhého

Určiť rozdielnosti jednotlivých útvarov/žánrov.

Vytvoriť modifikovaný text.

XI. Opakovane čítať a opravovať text so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis

Skontrolovať a upraviť text s cieľom zlepšiť štýl a opraviť gramatické chyby, pravopis a interpunkciu.

Upraviť text na základe spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov.

Vytvoriť čistopis.

Skontrolovať a zhodnotiť spolužiakov text.

XII. Vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum

Sformulovať vlastný názor a pomocou argumentov ho obhájiť.

Sformulovať tému adekvátnu komunikačnej situácii.

Zosúladiť jazykové prostriedky s cieľom komunikácie.

Zvoliť vhodný spoločenský tón komunikácie v súlade s jej cieľom a prostredím.

Začať a ukončiť komunikáciu na určitú tému.

Zistiť pomocou kontrolných otázok, či ostatní porozumeli prejavu.

Analyzovať a zhodnotiť kvalitu ústneho prejavu.

Rešpektovať jazykové pravidlá.

XIII. Používať informácie a textové pasáže z rozličných zdrojov

Vybrať slová, vety a textové pasáže a použiť ich vo vlastnom prejave.

XIV. Používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku

Využívať v jazykovom prejave diferencovanú slovnú zásobu s ohľadom na komunikačnú situáciu a komunikačných partnerov.

Rešpektovať jazykové pravidlá.

XV. Štylizovať text

Utvoriť jednoduché vety a súvetia.

Využívať vo vetách správne gramatické tvary slov.

Uplatňovať logickú nadväznosť vytvoreného textu.

Rešpektovať v ústnom prejave znaky slohových žánrov/útvarov.

Rešpektovať jazykové pravidlá.

XVI. Využívať pri komunikácii mimojazykové prostriedky

Uplatňovať plynulosť, tempo a zrozumiteľnosť prejavu.

Využívať gestikuláciu a mimiku.

POZNÁVACIE A ČITATELSKÉ KOMPETENCIE

1. Recitovať spamäti prozaické a básnické diela.
2. Nahlas a plynule čítať umelecký alebo náučný text.
3. Rešpektovať rytmickú usporiadanosť básnického textu.
4. Čítať text postavy dramatického diela pri spoločnom dramatizovanom čítaní.
5. Modulovať hlas podľa zmyslu textu.
6. Zapamätať si potrebné fakty a definície a vedieť demonštrovať ich znalosť.
7. Vysvetliť podstatu osvojených javov a vzťahov medzi nimi.
8. Usporiadať známe javy do tried.
9. Aplikovať literárnovedné vedomosti na literárne texty s analogickou štruktúrou.
10. Analyzovať umelecký text po štylisticko-lexikálnej a kompozičnej stránke a určiť funkciu jednotlivých prvkov pre celkové vyznenie diela.
11. Sformulovať vlastné hodnotenie diela a podložiť svoje stanovisko argumentmi.
12. Transformovať literárny text.
13. Vytvoriť krátky umelecký alebo náučný text.
14. Orientovať sa v školskej a verejnej knižnici.
15. Vedieť získať informácie z knižných a elektronických zdrojov.

ŠTANDARD KOMPETENCIÍ (Kompetencie, ktoré má žiak získať)

Žiak

- dokáže z obsahového i formálneho hľadiska správne vybrať text a odôvodniť výber textu v konkrétnej situácii.

- dokáže na základe analýzy jednotlivých textov identifikovať, systematizovať a zovšeobecniť poznatky o slohových útvaroch/žánroch.
- dokáže samostatne a bez prípravy správne, plynule a nahlas čítať akékoľvek texty (vrátane tabuliek), ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané úrovni žiakov daného ročníka a dokáže prispôbiť rýchlosť čítania tomu, aby mohol čo najefektívnejšie pochopiť informácie.
- dokáže v akomkoľvek texte, ktorý je primeraný úrovni daného ročníka, vyhľadať explicitne a implicitne vyjadrené informácie a správne spojiť jednotlivé údaje do komplexnej informácie.
- dokáže na základe explicitných a implicitných informácií z umeleckého textu vyvodiť hlavnú myšlienku.
- dokáže vysvetliť význam daných pojmov, určiť ich v texte a posúdiť ich štylistický význam.
- dokáže analyzovať text po lexikálnej stránke a vysvetliť štylistický význam jazykových prostriedkov v texte.
- dokáže vybrať vhodný jazykový slovník a overiť v ňom význam lexikálnych jednotiek.
- dokáže prerozprávať obsah umeleckého textu so zachovaním časovej a logickej postupnosti.
- dokáže vyjadriť názor na prečítaný text, obhajovať svoje stanovisko a argumenty, resp. protiargumenty.
- rozlišuje jednotlivé časti vonkajšej kompozície textu a dokáže ich vyjadriť pri hlasnom čítaní.
- dokáže na základe porovnania textov určiť odlišné, resp. spoločné znaky vonkajšej kompozície štandardizovaných slohových útvarov/žánrov.
- dokáže identifikovať všetky časti vnútornej kompozície umeleckého textu.
- dokáže na základe porovnania textov určiť odlišné, resp. spoločné znaky vnútornej kompozície štandardizovaných slohových útvarov/žánrov.
- pri hlasnom čítaní rešpektuje prostriedky nadväznosti: hlavný slovný prízvuk, typ písma, interpunkciu.
- dokáže vysvetliť význam daných pojmov a určiť ich v texte.
- dokáže v jednoduchých vetách určiť hlavné a vedľajšie vetné členy, zdôvodniť ich funkciu.
- dokáže na základe analýzy rozlíšiť jednotlivé typy viet (jednoduchá veta, jednoduché súvetie).
- dokáže vysvetliť význam daných pojmov a určiť ich v texte.

- dokáže určiť podstatné mená, zámená, častice v rozsahu obsahového štandardu a svoje tvrdenie zdôvodniť.

- dokáže vysvetliť stylistickú funkciu zámen a častíc v texte.

- dokáže navrhnúť tému písania, ktorá je v súlade s komunikačnou situáciou a cieľom písania.

- dokáže na základe analýzy stanovenej komunikačnej situácie vybrať vhodný slohový útvar/žáner.

- dokáže vytvoriť osnovu a koncept pripravovaného textu.

- dokáže vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému ucelený text, ktorý spĺňa znaky konkrétneho slohového postupu.

- dokáže vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému ucelený text, ktorý spĺňa znaky konkrétneho slohového útvaru/žánru a vhodného jazykového štýlu.

- dokáže vysvetliť význam daných pojmov.

- dokáže pri tvorbe umeleckého a vecného textu aplikovať svoje vedomosti o vnútornej kompozícii.

- dokáže využiť pri tvorbe textov bohatstvo spisovnej a nespisovnej lexiky národného jazyka s ohľadom na žáner, slohový postup, jazykový štýl a cieľ komunikácie.

- dokáže vybrať a používať vhodnú jazykovú príručku.

- dokáže samostatne tvoriť jednoduché vety s rôznou modalitou, pričom dodržiava správny slovosled a správne používa interpunkčné znamienka.

- dokáže v jednoduchých vetách správne používať hlavné a vedľajšie vetné členy, určiť ich a zdôvodniť ich funkciu.

- dokáže správne tvoriť vety so záporom.

- dokáže samostatne tvoriť jednoduché súvetia s rôznou modalitou, pričom dodržiava správny slovosled a správne používa interpunkčné znamienka.

- dokáže pri tvorbe jednoduchých súvetí správne používať hlavné vetné členy, určiť ich a zdôvodniť funkciu.

- dokáže v texte uplatniť vsuvku, prístavok, oslovenie a použiť správnu interpunkciu.

- dokáže v rozličných informačných zdrojoch vyhľadať a zaznamenať si informácie (fakty, slová, vety, textové pasáže) súvisiace s obsahom jeho textu a použiť ich vo vlastnom texte.

- dokáže vyhľadať informácie v grafoch a tabuľkách a použiť ich vo vlastnom texte.
- dokáže z dostupných údajov a informácií vytvoriť graf a tabuľku a použiť ich v texte.

- dokáže skontrolovať svoj text s cieľom vyhľadať a opraviť chyby, pričom aplikuje nadobudnuté znalosti z pravopisu, lexikológie, morfológie, syntaxe a slohu.
- dokáže nahlas a plynulo prečítať svoj text, pričom správne artikuluje, intonuje, prispôbuje tempo svojho prejavu poslucháčom.
- dokáže prijať hodnotenie druhých (spolužiakov a učiteľa), zlepšiť organizáciu a nadväznosť myšlienok, opraviť jednotlivé chyby a formálne nedostatky textu.
- dokáže zdôvodniť, prečo niektoré pripomienky nezapracoval vo svojom texte. Pri obhajobe svojho názoru rešpektuje spoločenské a komunikačné pravidlá.
- dokáže vytvoriť čistopis.
- dokáže skontrolovať texty vytvorené niekým iným.
- dokáže spoločensky vhodným spôsobom zhodnotiť texty vytvorené niekým iným a svoje hodnotenie dokáže zdôvodniť.

- dokáže sformulovať vlastný názor a použiť presvedčivé argumenty a vhodné výrazové prostriedky.
- si dokáže samostatne zvoliť alebo sformulovať tému adekvátnu komunikačnej situácii.
- dokáže samostatne pohotovo sformulovať základné myšlienky na zvolenú tému a vysloviť ich výstižne a zrozumiteľne.
- dokáže samostatne sformulovať súvislý a logicky usporiadaný text na danú tému.
- dokáže samostatne použiť vhodné jazykové prostriedky v súlade s komunikačnou situáciou.
- dokáže v danej komunikačnej situácii zvoliť vhodný spoločenský tón v súlade s cieľom komunikácie a prostredím, v ktorom sa daná komunikácia uskutočňuje.
- dokáže pohotovo a bez prípravy začať a ukončiť komunikáciu a dokáže použiť správne prostriedky.
- dokáže správne a spoločensky vhodne sformulovať otázky, aby zistil, ako poslucháči porozumeli jeho prejavu.
- dokáže zhodnotiť prejav spolužiakov z hľadiska obsahu, jazykovej správnosti a spoločenského tónu a reagovať naň spoločensky vhodným spôsobom.

- dokáže vo vlastnom prejave vhodne využiť informácie alebo jazykové prostriedky získané z rôznych informačných zdrojov.

- dokáže v danej komunikačnej situácii vhodne využívať slovnú zásobu s ohľadom na cieľ, obsah a adresáta komunikácie.

- dokáže tvoriť jednoduché vety a jednoduché súvetia, pričom dodržiava správny slovosled a intonáciu.

- dokáže vo svojom prejave používať správne tvary ohybných a neohybných slovných druhov.

- dokáže vysvetliť význam daných pojmov.

- dokáže počas komunikácie opraviť alebo preformulovať vety vo svojej výpovedi.

- dokáže vytvoriť s ohľadom na komunikačnú situáciu ucelený text, ktorý spĺňa znaky konkrétneho slohového postupu.

- dokáže vytvoriť s ohľadom na komunikačnú situáciu ucelený text, ktorý spĺňa znaky konkrétneho slohového útvaru/žánru a vhodného jazykového štýlu.

- dokáže zhodnotiť správnosť použitého žánru/útvaru a uplatnenie logickej postupnosti v ústnom prehovore komunikačného partnera.

- dokáže v komunikačnej situácii plynulo a zrozumiteľne artikulovať.

- dokáže funkčne využívať tempo reči vo výpovedi.

- dokáže vysvetliť význam daných pojmov.

- dokáže primerane gestikulovať, používať vhodnú mimiku, zaujať spoločensky vhodný postoj a dodržiavať vhodnú vzdialenosť s komunikujúcim.

Žiak

- dokáže plynulo čítať dramatický text, pri hlasnom čítaní správne dýcha, artikuluje a dodržiava správnu výslovnosť.

- dokáže výrazne prečítať prehovory jednotlivých postáv dramatického textu v súlade s ich charakterom.

- dokáže vytvoriť a vysvetliť definície daných pojmov.

- dokáže určiť dielo z hľadiska literárneho druhu, resp. žánru.

- dokáže vyhľadať v literárnom diele hlavné a vedľajšie postavy, dokáže charakterizovať hlavné postavy z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie dokáže podložiť argumentmi.

- dokáže transformovať dramatický literárny text na prozaický.

- dokáže vytvoriť krátky dramatický text.

- dokáže na základe analýzy literárneho diela identifikovať jeho vonkajšiu a vnútornú kompozíciu a svoje tvrdenie zdôvodniť.

- dokáže analyzovať umelecký text z hľadiska témy, vonkajšej a vnútornej kompozície a štylizácie.
- dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.

METÓDY A FORMY PRÁCE

- motivačné metódy (motivačný rozhovor, demonštrácia, príklady)
- autodidaktické metódy (individuálna práca žiakov)
- skupinová práca
- tvorba projektov, referátov
- analýza a interpretácia vecného a umeleckého textu
- tvorivé stylistické úlohy

KLASIFIKÁCIA/HODNOTENIE: Klasifikácia predmetu známkou